

STRATEGIE 2030

Vize

Junák – český skaut připravuje prostřednictvím skautské výchovy mladé lidi pro budoucí svět. Usiluje o to, aby mladí lidé aktivně přebírali společenskou odpovědnost, přispívali k posilování demokratických principů ve společnosti a podíleli se na řešení aktuálních výzev včetně zmírnění změny klimatu a jejích dopadů.

V oddílech, ve střediscích a přístavech a dalších skautských společenstvích zásadně posílíme dopad skautské výchovy především ve výchovných kategoriích skautek, skautů, rangers a roverů. Chceme být společenstvím, v němž mladí lidé v bezpečném prostředí posilují svoji odolnost. Zajistíme personální i materiální kapacity organizace, abychom umožnili zapojení většího počtu dětí a mladých lidí do skautského hnutí.

KVALITNÍ SKAUTSKÁ VÝCHOVA PRO BUDOUCNOST

Proč jsme toto téma zvolili

Naším posláním je podporovat mladé lidi, aby byli připraveni po celý život aktivně naplňovat tři základní principy skautingu (povinnost k nejvyšší Pravdě a Lásce, povinnost vůči ostatním, povinnost vůči sobě). K tomu nám slouží *skautská výchovná metoda*. Pro kvalitní skautskou výchovu je nutné, aby všichni, kdo se v oddíle na výchově podílejí, skautské výchovné metodě rozuměli a uměli ji plně využívat. Abychom byli jako organizace nadále úspěšní v naplňování našeho poslání, musíme sledovat, jaké nové příležitosti a hrozby se okolo nás objevují, a zodpovědně zvažovat, na které z nich a jak chceme reagovat.

Aktuální stav tématu

Čas, který holky a kluci během celého skautského roku prožívají v oddíle, se tenčí. Ubývá výprav, zkrátila se délka schůzek i táborů. Zároveň je složitější orientovat se v dnešním světě a nároky na kvalitu a rozsah skautské výchovy stále rostou. Skautská výchovná metoda, která představuje hlavní nástroj pro naplňování našeho poslání, je v řadě oddílů chápána a praktikována nesprávně. Často se zjednodušuje pouze na jednotlivé prvky, chybí propojenost a komplexnost. To významně snižuje kvalitu výchovy. Chybí aktualizace použití skautské výchovné metody pro současný svět tak, aby co nejlépe pomáhala řešit nynější i budoucí výzvy světa. →

Čeho chceme dosáhnout

Skautská výchova připravuje na budoucnost. Zohledňuje trendy a výzvy související s náročností budoucího světa. Vedoucí vědí a rozumí tomu, které kompetence jsou pro budoucnost zásadní.

Členky a členové především ve skautském a roverském věku tráví skautingem více času než dnes. Prodlouží se doba strávená na jednodenních i vícedenních akcích a táborech. Prodlouží se také doba, po kterou je mladý člověk členem Junáka – českého skauta.

Vedoucí skautské výchovné metodě rozumí a vyváženě pracují se všemi jejími prvky v oddíle. V organizaci existuje dostatečná podpora a užitečné nástroje pro kvalitní uplatnění skautské výchovné metody v oddíle. Tyto podpůrné nástroje jsou koncipovány tak, aby byly praktické a hned využitelné a byly přístupné i méně zkušeným vedoucím.

Existuje široce sdílená shoda na představě, jak vypadá a co dělá kvalitní skautský oddíl. Oddílům, které jsou vzdálené této představě, je nabízena cílená a dostatečná podpora.

Vedoucí chápou smysl skautské výchovy, věří v ni a mají chuť ji aktivně utvářet. Prožívají čas s dětmi radostně a opravdově. Vedoucí mají odvalu do svých oddílů přinášet nové myšlenky a být tvůrci potřebných změn. Vedoucí věří, že díky skautingu aktivně měníme svět k lepšímu.

V Junáku – českém skautu vytváříme na různých úrovních prostor pro soustavnou diskuzi o metodách, přístupech a současných trendech ve výchově a vzdělávání.

ROVEŘI A RANGERS

Proč jsme toto téma zvolili

Ve věku rangers a roverů odpadá rodičovské řízení volného času dítěte. Holky a kluci se sami z vlastní vůle rozhodují, jakým mimoškolním aktivitám se budou věnovat. Skauting se tak dostává na miskú vah s mnoha dalšími možnostmi (zahraniční studium, sport, občanské iniciativy, gaming...). Obáváme se, že existuje nemálo případů, kdy skauting v tomto poměrování neuspěje. Formativní období dospívání a rané dospělosti považujeme za důležité pro zvnitřnění skautských hodnot. Podaří-li se nám mladé lidi udržet aktivními členy organizace i v tomto věku, podaří se nám dovršit skautskou výchovu a lépe naplňovat poslání Junáka – českého skauta.

Atraktivní a vhodný roverský program pomáhá naplňovat skautskou výchovu, posiluje ukotvení skautských hodnot a tím podporuje osobní a další skautský rozvoj. Takový program může otevírat dveře pro dospívající nováčky, ale také udržet stávající členky a členy. Setrváním v organizaci i v dospívajícím věku mohou tito mladí lidé získat pevné osobní vztahy v rámci skautského společenství a najít smysl v další dobrovolnické práci v jeho prospěch.

Aktuální stav tématu

V současné době je rozpracovaná revize roverského programu. Zároveň vznikla *Roverská metodika* a další metodická podpora pro výchovnou kategorii rangers a roverů. Tyto aktivity navazují na několikero zjištění, mimo jiné z *velkého roverského průzkumu*: Většina aktivních rangers a roverů nevyužívá stávající roverský program a neví, jak konkrétně uchopit roverskou činnost. Činnost roverských kmenů bývá nahodilá. V mnohých střediscích a přístavech převládá názor, že se o sebe rangers a roveři mají postarat sami. Zároveň chybí osobnosti roverských společenství, které by se do jejich čela postavily. Role průvodců není stále dobře zavedena a bývá zanedbávána. →

Komunikace, skrze kterou by se adresáti mohli o existující podpoře a materiálech dovědět, nefunguje dobře. Snahy začít s roverskou činností jsou často doprovázeny nezdarem např. z výše uvedených důvodů.

Přesto jsou rangers a roveři jako jednotlivci v Junáku – českém skautu obecně aktivní. Existuje pro ně nabídka několika vzdělávacích a motivačních kurzů na podporu roverské činnosti. Ty doplňuje činnost tzv. lokálních Fór Skautského institutu, patří sem i velké akce jako Obrok, Korbo, Mikulášský víkend či regionální roverské akce. Existuje časopis Roverský kmen, web Rovernet.cz a Roverský odbor, který je však v současnosti personálně oslaben a jeho role v roveringu je malá.

Počet členek a členů v této věkové kategorii se v organizaci zvětšuje.

Čeho chceme dosáhnout

- Všechny organizační jednotky a skautská společenství (např. vzdělávací kurzy) aktivně pracují s rangers a rovery jako samostatnou výchovnou kategorií s rovnocenným výchovným významem k dalším výchovným kategoriím.
- Každé středisko a každý přístav aktivně vytváří vhodné podmínky a podporu pro existenci roverského kmene či společenství nebo rangers a rovery doprovází jiným způsobem na jejich roverské cestě k dovršení skautské výchovy (např. střediskový plán výchovy rangers a roverů, osoba zodpovědná za provázení rangers a roverů apod.).
- Máme atraktivní roverský program založený na kompetencích rozvíjených v tomto věku, který je využíván a průběžně aktualizovaný. Při aktualizaci a tvorbě nových podpůrných materiálů stavíme nejen na dosavadních zkušenostech, ale také na poznatcích a trendech vývojové psychologie. Přizpůsobujeme jejich obsah měnící se době a nastupujícím generacím tak, abychom nabízeli program odpovídající reálným potřebám mladých lidí.
- Od ústředních orgánů přes vzdělávací akce až po jednotlivé roverské kmene dbáme na kvalitní předávání a zaznamenávání poznatků, materiálů, metod či principů při práci s roverskou výchovnou kategorií.
- Veřejnost a okolí středisek a přístavů vnímá, že skauting nabízí vhodný program také pro dospívající a mladé dospělé.

RŮST

Proč jsme toto téma zvolili

Některé současné kapacity (počet a velikost našich kluboven, tábořišť a základen, počet činovníků u výchovných jednotek, kapacity skautského vzdělávání a další) v naší organizaci neodpovídají aktuálnímu počtu členů, natož pak vyššímu počtu, kterého můžeme v dalších letech dosáhnout. Chceme zajistit, že budeme i nadále otevření nováčkům a umožníme prožívat skautská dobrodružství dalším dětem a mladým lidem. Věříme, že vyšším počtem holek a kluků, kteří prošli skautskou výchovou, lépe naplníme naše poslání.

Aktuální stav tématu

Organizace dlouhodobě roste, přičemž proces růstu má stabilní základ postavený na práci s dětmi již od mladších kategorií, na kvalitě výchovy a na dobrém jménu skautingu. Růst je tažený silným zájmem o skauting i delším setrváním jednotlivců v organizaci. V roce 2023 jsme překročili 75 tisíc členů a jako organizace máme potenciál vyrůst nad 100 tisíc členů.

Zvyšuje se počet členů v roverském věku. Jsme tak úspěšnější v naplňování našeho poslání a díky tomu posiluje skauting svůj dopad na společnosti. Růst je ale vstřebáván převážně stále se zvětšujícími oddíly, které se vnitřně často chovají jako samostatná střediska. Není zvykem velké oddíly dělit. Není dostatek lidí ochotných a schopných zakládat v dané situaci nové oddíly, vedoucí mnohdy chybí i u stávajících oddílů. V oblasti zázemí se projevuje i nedostatek kluboven a základen. Neumíme dostatečně využívat naše současné kapacity (sdílení prostor, oslovení nových potenciálních činovníků apod.).

Zejména ve větších městech je silně neuspokojena společenská poptávka po skautské výchově a čekací listiny rostou do nedostupnosti, což se projevuje i tak, že do skautských oddílů jsou zde přijímány zejména děti uvědomělých →

rodičů, kteří je včas zapíší na čekací listinu. Ve velkých městech tedy můžeme přicházet o děti rodičů, kteří nad volnočasovou výchovou svých dětí nepřemýšlí tak dopředu. Vedle toho existují i dostatečně velké obce, kde skauting vůbec není, skomírá nebo zaniká. Především v lokalitách bez vysokých a středních škol se negativně projevují dopady odchodu rangers a roverů za vzděláním.

Čeho chceme dosáhnout

Budujeme organizaci, která dokáže udržitelně fungovat i se 100 tisíci členy. Proto rozšiřujeme a co nejefektivněji využíváme naše kapacity (personální, materiální, vzdělávací, organizační aj.).

Podporujeme rozdělování a vznik nových oddílů tak, aby v nich mohla snáz probíhat dobrá skautská činnost a aby bylo snazší v nich pracovat se zdravým nástupnictvím. Podporujeme s tím související změnu kultury – např. dělení oddílů, střediska a přístavy zaštiťující oddíly v různých místech.

Lépe uspokojujeme poptávku po skautingu, umožníme členství většímu počtu zájemců.

Snižujeme dopady rozdílů mezi regiony a zaměřujeme se na ty, kde se skautingu daří méně. Rozvíjíme a podporujeme formy udržitelné skautské činnosti ve střediscích a přístavech v menších obcích, s respektem k místním podmínkám.

Rangers, rovery a mladé dospělé se nám daří lépe udržet skautsky aktivní, s důrazem na kontakt s domovskými jednotkami.

KLUBOVNY, TÁBOŘIŠTĚ A ZÁKLADNY

Proč jsme toto téma zvolili

Kvalitní zázemí je důležitým předpokladem pro skautskou činnost. Ubývá lokalit vhodných k táboření i příležitostí pro pořizování nových tábořišť. Cena pozemků navíc dlouhodobě roste. Můžeme se dostat do situace, kdy naše oddíly nebudou mít kde tábořit, budou nuceny si louky draze pronajímat či zkracovat délku táboření. Pozemky, které nezískáme teď, budeme získávat jen velmi obtížně. Nedostatek kluboven a jejich stav jsou významným faktorem omezujícím růst organizace.

Aktuální stav tématu

Jen menšina našich tábořišť je ve vlastnictví středisek a přístavů. Ročně získáváme pouze jednotky nových tábořišť. Místa vhodná pro táboření ubývají, cena půdy rychle roste. Přibývá legislativních a administrativních překážek pro táboření v přírodě.

Klubovny využíváme jak vlastní, tak pronajaté. Chybí přehled o vlastnictví kluboven a jejich stavu. Ročně se postaví několik nových kluboven. Získat klubovny ve větším městě je složitější než v menší obci. Klubovny jsou často využívány velmi sporadicky, přes týden několik hodin, o víkendu vůbec.

U mnoha základen narážíme na nevyhovující stav a nedostatek financí na jejich opravy a rekonstrukce. Máme problémy s jejich správou (personální zajištění, údržba, nastavení ceny pronájmu...). Potýkáme se s nedostatkem základen vhodných pro vzdělávací akce.

Řídíme se *Koncepcí pro nemovitosti*, ústředí poskytuje jednotkám podporu v podobě konzultací, seminářů k nemovitostem i poskytováním finančních prostředků. Využíváme podporu nabízenou Skautskou nadací Jaroslava Foglara. →

Čeho chceme dosáhnout

Vlastníme výrazně vyšší počet táborových pozemků (úplně nových nebo těch dosud pronajatých apod.).

Získali jsme nové klubovny pro činnost. Vytvořili jsme zázemí pro jednotky, které realizují rekonstrukci či stavbu klubovny, nebo základny (tvorba manuálů, síť odborníků, pomoc při hledání možností financování, výměna zkušeností).

Jednotky spolupracují se samosprávami při řešení otázek spojených se získáváním a provozem svých nemovitostí.

Střediska a přístavy mají dlouhodobý plán údržby, oprav a rozvoje nemovitostí reagující na měnící se podmínky (růst členské základny) a aktivně pracují na dlouhodobém udržitelném financování svých kluboven a základen (nastavení ceny pronájmu, efektivní využívání).

Lépe sdílíme klubovny, tábořiště a základny a nabízíme je ostatním jednotkám a vzdělávacím akcím v rámci Junáka – českého skauta a ideálně i dalším dětským organizacím a zájemcům tak, aby využití těchto nemovitostí bylo efektivní.

Při užívání, provozu, správě a rekonstrukci kluboven, základen a tábořišť volíme způsoby a prostředky šetrnější k životnímu prostředí.

BEZPEČNÝ SKAUTING

Proč jsme toto téma zvolili

Psychická odolnost mladých lidí častěji než dříve nepostačuje na zvládnání nároků jejich života. Fyzická odolnost a kondice mladých se vzhledem k měnícímu se životnímu stylu postupně snižuje. Tyto trendy s sebou přinášejí zvýšené riziko újm i v situacích dříve vnímaných jako nerizikových. Exponenciálně roste počet vážných psychických problémů.

Naše a naši vedoucí nejsou dostatečně připraveni na tuto situaci reagovat. Téma je prioritním tématem společnosti (rodiče, děti, mladí lidé) i Světové skautské organizace (WOSM). Zkušenosti z některých zahraničních skautských organizací ukazují, že podcenění problematiky bezpečnosti vede v průběhu let k řadě bolestivých selhání, včetně případů sexuálního zneužívání. Jejich pravidelným důsledkem je mj. zásadní ztráta důvěry rodičů i společnosti jako celku ve skauting. Tato ztráta důvěry se pak stává jednou z největších překážek působení a rozvoje skautingu. Nebude-li český skauting reflektovat tyto zahraniční zkušenosti, bude nucen je sám prožít s podobnými důsledky.

Aktuální stav tématu

Oblast bezpečný skauting zahrnuje fyzické, psychické a sexuální bezpečí dětí i dospělých.

V Junáku – českém skautu byl v roce 2023 z pověření mimořádného Valného sněmu uveden *Kodex jednání dospělých* jako jeden ze základních kamenů prevence.

Součástí vzdělávacího systému organizace je oblast bezpečnosti. Kompetence čekatelů a vedoucích, vůdkyň a vůdců v této oblasti jsou ověřovány před udělením kvalifikace. Garanti odborné činnosti kvalifikace táboření a bezpečnost však nemají k dispozici aktuální data o bezpečnostních incidentech napříč organizací. →

Organizace v nedávné době posílila zázemí podpory pro skautské vedoucí v krizových situacích (*Skautská krizová linka*, e-mailová poradna), a to v reakci na výrazně zvyšující se počet řešených případů. V rostoucí míře organizujeme nekvalifikační vzdělávání na téma psychické bezpečí a základy krizové intervence. Na velkých akcích se ujala služba Uši pro duši (možnost obrátit se na vyškoleného dobrovolníka v případě psychické nepohody na akci), v reakci na vzrůstající tendenci duševní nestability i výskyt akutních psychických problémů u účastníků velkých akcí.

Existuje koncept rozvoje oblasti bezpečného skautingu v organizaci schválená v roce 2023 Výkonnou radou.

Čeho chceme dosáhnout

- ✦ Vedoucí běžně vědomě pracují s riziky skautské činnosti (fyzickými, psychickými, sexuálními), aktivně je před počátkem dané činnosti ošetřují a vhodně reagují v případě krize.
- ✦ Vedoucí cíleně posilují fyzickou a psychickou odolnost dětí, a tedy vědomě připouštějí a řídí přiměřená rizika, která mají výchovný smysl (např. samostatná činnost družiny bez dospělého, překonávání překážek a nepohodlí atd.).
- ✦ V organizačních jednotkách i celé organizaci aktivně pracujeme na nastavení kultury sdílené chyby (učíme se z chyb vlastních i cizích).
- ✦ Pro děti, dospívající i dospělé existuje dostupný systém podpory v oblasti prevence i řešení krizových situací, který je používán i na regionální úrovni a zahrnuje vhodné nástroje a přístupy.

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝZVY

Proč jsme toto téma zvolili

Téma představuje celospolečenskou výzvu, která nás již nyní zasahuje a ovlivňuje budoucnost dětí a mladých lidí. Zároveň nejsme dostatečně připraveni zohledňovat tuto oblast odpovídajícím způsobem v oddílové činnosti a při zajišťování zázemí pro naši činnost. Příroda a vztah k ní vždy byly nedílnou součástí našeho výchovného působení a skautská činnost je s ochranou přírody úzce spojena i v očích veřejnosti. Náš přístup k této oblasti by měl odpovídat aktuálnímu stavu poznání.

Aktuální stav tématu

Výchovné působení v této oblasti je často zúženo jen na posilování vztahu k přírodě a základní osobní odpovědnost (nenechávám nepořádek a třídím). Programy bývají nepřiměřené věku příjemců. Problém je viděn pouze úzce, např. jako úbytek prostoru pro táboření apod. a zároveň chybí diskuse o společenských, ekonomických a dalších dopadech. V organizaci panuje vysoká míra nepochopení obsahu tématu a jeho projevů ve výchovné činnosti a provozu organizace.

Ze *Sond* vyplynulo, že 40 % respondentů se domnívá, že se Junák – český skaut má tématu věnovat víc a necelá polovina má obavy z budoucnosti kvůli změnám klimatu či ztrátě biodiverzity. Většina vedoucích přesto s tématem nepracuje nebo jen málo a pomohly by jim nápady, jak téma v jeho různých rovinách uchopit.

Na základě výstupů z Klimatického semináře 2020 byly na následující tři skautské roky vypracovány plány práce VRJ v této oblasti. Pod vedením zpravodajky pro program byla sestavena pracovní skupina složená ze zástupců všech skupin, které se v rámci naší organizace problematikou zabývají (Ekoodbor, odbor Skauti na Zemi, Skautský institut a Kaprálov mlýn). Výstupy jejich dosavadní práce je možné nalézt na nově vytvořeném rozcestníku Křižovatky ke klimatické změně. →

Čeho chceme dosáhnout

Zohledňování a minimalizace dopadů skautské činnosti na životní prostředí je standardem.

Organizace, její členky a členové jsou co nejlépe připraveni na probíhající environmentální změny a jejich dopady. Naší činností podporujeme psychickou a fyzickou odolnost, schopnost se organizovat a spolupracovat, kriticky a systémově myslet a další kompetence pro očekávanou proměnu společnosti.

Ve výchovných nástrojích a práci se skautskou výchovnou metodou je zohledňován aktuální stav poznání v oblasti environmentální výchovy – důraz je kladen na budování osobního vztahu k přírodě, na reálné projekty, kterými děti a mladí lidé ovlivňují své okolí, na zapojení do společnosti, na věkovou přiměřenost programů, na budování pozitivní naděje atd.

Téma je promítnuto do vzdělávání, vedoucí je umí předávat dětem vhodnými a moderními metodami.

Je posílena komunikace tématu s důrazem na přínosy a dobrou praxi, zlepšení porozumění souvislostem tématu s provozem i výchovnou činností.

HARMONOGRAM

2024

2025

2026

2027

2028

2029

2030

příprava zadání tématu

BEZPEČNÝ SKAUTING

ROVEŘI A RANGERS

KLUBOVNY, TÁBOŘIŠTĚ A ZÁKLADNY

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝZVY

příprava
zadání tématu

RŮST

KVALITNÍ SKAUTSKÁ VÝCHOVA PRO BUDOUCNOST

Strategii 2030 připravilo v době od září 2022 do června 2024 Náčelnictvo ve spolupráci s Výkonnou radou a se zapojením stovek dobrovolníků z celé organizace. Práce řídila pracovní skupina Náčelnictva pro strategii ve složení: Ondřej Vokál – Vokin (vedoucí skupiny), Marek Baláš – Čiča (zpravodaj Výkonné rady pro strategii do března 2024), Štěpán Řehák (koordinátor strategie), Barbora Tichavová – Rozárka (zpravodajka Výkonné rady odpovědná za strategii od března 2024), Šárka Jechová – Mája, Lenka Šablová, Kristýna Menclová – Tynus (vedoucí skupiny připravující harmonogram příprav strategie), Jakub Hájek – Rys, Kateřina Jonášová – Montá, Vít Rusňák – Virus, Roman Dvořák – Rejpa, Jan Šimbera – Prófa, Václav Špaček – Štip, Martin Křivánek – Set, Jakub Holobrádek – Učeň, Tomáš Kozel.

Finální verze Strategie 2030 schválená Náčelnictvem v červnu 2024.

Na webu → skaut.cz/strategie2030 naleznete další a podrobnější informace k naplňování Strategie 2030.

Upřímně děkujeme všem, kteří se do příprav zapojili!